

mgr Beata Maria Michniewicz, PSM I i II stopnia w Suwałkach, doradca metodyczny MKiDN (2015-17)

**DYKTANDO RYTMICZNE NA RÓŻNYCH ETAPACH NAUKI MUZYKI W PSM I STOPNIA.
AUTORSKIE POMYSŁY METODYCZNE – wykład**

Wprowadzenie do pisania dyktand rytmicznych

ECHO RYTMICZNE

Doskonałym wprowadzeniem do pisania dyktand rytmicznych są zabawy w echo rytmiczne lub rymowanki. Należy pamiętać aby ich realizacja zawsze przebiegała w ten sam sposób co pozwala na wypracowanie właściwych nawyków i powoduje, że dziecko pewne elementy ćwiczenia zaczyna wykonywać intuicyjnie, a całą uwagę skupia na konkretnej treści ćwiczenia – takcie, grupach rytmicznych.

Katalog oznaczeń rytmicznych – dwudzielna jednostka metryczna

I	Λ	┌	Λ	Λ	Λ	Γ	Γ	Γ	Γ	ρ	o
											o

Katalog oznaczeń rytmicznych – trójdzielna jednostka metryczna

Ćwiczenie 1

Wprowadzenie wartości „ta” | i „ti-ti” $\wedge$. Zabawa w echo rytmiczne.

- Nauczyciel klaszcze jednotaktowy schemat
 - uczniowie powtarzają
- Nauczyciel klaszcze kolejny raz ten sam schemat
 - uczniowie powtarzają
- Nauczyciel klaszcze ten sam jednotaktowy schemat z użyciem tataizacji
 - uczniowie powtarzają
- Jeszcze raz nauczyciel klaszcze schemat z tataizacją
 - uczniowie powtarzają
- Nauczyciel mówi tataizacją schemat i pokazuje poszczególne części taktu/okienka, co ma pomóc w zrozumieniu jaka wartość rytmiczna przypada na kolejne części taktu
 - uczniowie powtarzają
- Zapis

A	I	I	Λ	I
B	Λ	Λ	I	I
C	I	Λ	I	I
D	Λ	Λ	Λ	I

A, B, C – wspólna praca, zapis na tablicy. Przykład D – jako „D-R”.

Ćwiczenie 2

Ćwiczenie realizujemy j.w. ale uczniowie sami określają tataizację i zapisują treść.

Do realizacji ćwiczenia możemy wykorzystać dowolne przykłady muzyczne, które stanowiąc będą ciekawy podkład. Ćwiczenie stanie się bardziej atrakcyjne, zachowamy stały puls.

Dalej jest to jedno- lub dwutaktowy przykład.

RYMOWANKI

Kolejny etap w realizacji dyktand rytmicznych mogą stanowić rymowanki, wyliczanki, zgadywanki.

Ważne! Prezentacja tekstu musi być poprzedzona ustaleniem pulsu, który uczniowie w trakcie pokazują (np. klaśnięcie na raz - akcent i rozkładanie rąk na zewnątrz pulsacyjnie na 2,3 i 4 w zależności od taktu). Po opanowaniu tekstu zamieniają go na tekst rytmiczny/tataizację, a następnie zapisują za pomocą oznaczeń, najlepiej z zachowaniem pulsu.

Ważną umiejętnością, która ma swój załazek w tych właśnie ćwiczeniach jest zwolnienie tempa na potrzeby zapisu (zachowując puls). Okazuje się, że uczniowie są tak mocno przywiązani do tempa pierwotnego, że ten etap ćwiczenia jest kłopotliwy. Tym bardziej systematycznie wymagajmy i utrwalajmy tę umiejętność.

W większości ćwiczeń, które uczeń realizuje w szkole muzycznej występuje kilka elementów jednocześnie. Grając musi czytać tekst, zrealizować zmiany artykulacyjne, dynamiczne itp. Zadbajmy o to, by na kształceniu słuchu również trenował podzielność uwagi.

Dyktanda wzbogacajmy np. dynamiką, zróżnicowaną wysokością dźwięków (niższe – wyższe), różną barwą (różnice rejestrów) itp.

Rytm

Ćwiczenie 3

Przykłady rymowanek:

- *Gdy na dworze dmucha, będzie zawierucha*

Gdy	na	dwo - rze	dmu - cha,	bę-	dzie	za - wie-	ru - cha
I	I	Λ	Λ	I	I	Λ	Λ

Gdy na dwo-rze	dmu-cha	będzie za-wie-	ru-cha	ha	ha	hu - hu	ha
┌	Λ	┌	Λ	I	I	Λ	I

- *A ten miś, mały miś, na spacer nie chce iść*

A ten	miś,	ma - ty	miś,	na spa -	ce - rek	nie chce	iść
Λ	I	Λ	I	Λ	Λ	Λ	I

- *Szedł pies przez pole ogon miał spuszczone,
albo był kawaler, albo szukał żony*

Wersja I

Λ	Λ	┐	Λ	┐	Λ	┐	Λ
---	---	---	---	---	---	---	---

Wersja II

┐	┐	┐	┐	┐	┐	┐	┐
---	---	---	---	---	---	---	---

W związku z tym, że teksty można dowolnie rytmizować rozwijamy inwencję twórczą ucznia.

Ćwiczenie 4

Rytm i dynamika

Oj ty kotku bury ostre masz pazury, ja się boję i daleko stoję

┐	Λ	┐	Λ	Λ	Λ	┐	Λ

Ćwiczenie 5

Rytm i zmienna wysokość

wyższy		Λ		Λ			┐	
niższy	┐		┐		Λ	Λ		Λ

To ćwiczenie możemy przenieść na pięciolinie.

SOLFEŻ

To, w jaki sposób realizujemy solfeż, również przyczynia się do utrwalania grup rytmicznych i zależności między nimi w poznawanych taktach.

- Pytanie o klucz
- Pytanie o tonację
- Pytanie o takt, miarę podanie pulsu
- Czytanie ćwiczenia taktacją z pulsowaniem (można dodać akompaniament)
- Czytanie ćwiczenia solmizacją, literami
- Czytanie interwałów między dźwiękami w takcie
- Określenie motywów melodycznych (kształtu melodii)
- Śpiew

Ćwiczenie 6

T. Stachak, L. Florek, I. Tomera-Chmiel *NOWY SOLFEŻ*, ćw.89/30

polska melodia ludowa

Ćwiczenie 7

T. Stachak, L. Florek, I. Tomera-Chmiel *NOWY SOLFEŻ*, ćw.237/75

Franz Schubert, *Kolysanka*

Akompaniament

Lento

Franz Schubert, *Kolysanka*

pp

pp legato

Dyktanda rytmiczne

Dyktando 1

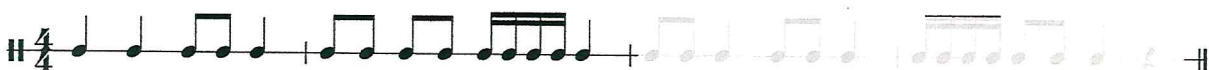
N: Nauczyciel podaje pierwszy takt

U: Uczeń słucha, pulsuje ołówkiem nad pierwszym taktem i przekłada podany rytm na tатаizację (na początku można całą klasą głośno), zapisuje.

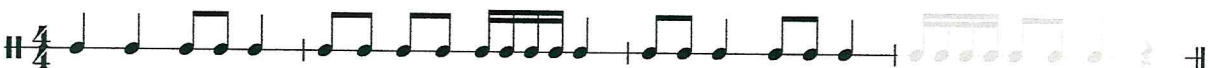
N: Nauczyciel podaje takt pierwszy i drugi

U: Uczeń pulsuje, rytmizuje, sprawdza takt pierwszy i zapisuje takt drugi

N: Nauczyciel podaje takt pierwszy, drugi i trzeci

U: Uczeń pulsuje, rytmizuje, sprawdza takt pierwszy i drugi, zapisuje takt trzeci

N: Nauczyciel podaje takt pierwszy, drugi, trzeci i czwarty

U: Uczeń pulsuje, rytmizuje, sprawdza takt pierwszy, drugi i trzeci, zapisuje takt czwarty

N: Nauczyciel na zakończenie podaje całość

U: Uczeń sprawdza i poprawia ewentualne błędy

Dyktando 2

Sposób I

N: Podaje całe ćwiczenie (cztery razy z przerwami na zapis).

U: po pierwszym wysłuchaniu zapisuje ostatni takt

U: po drugim skupia swoją uwagę na takcie trzecim, może też uzupełniać pierwszy

U: po trzecim podaniu uzupełnia brakujący takt drugi i sprawdza pozostałe

U: po czwartym wysłuchaniu sprawdza całość, poprawia błędy

Sposób II

Uczeń-detektyw ☺ zapisuje od razu rytm, korzystając z katalogu oznaczeń rytmicznych. Ten sposób sprawia, że znacznie szybciej zapisują się to, co się usłyszało.

Jednym z problemów przy zapisie dyktand rytmicznych jest właśnie kaligrafia i czas.

Nie zależnie od sposobu zapisywania przypominajmy uczniom o pulsie nad taktami i o tатаizacji.

Zapis rytmu z melodii.

N:

M. Ćwiklińska, M. Rogozińska *Dyktanda elementarne kl. I, ćw. 130/59* **82**

3	Λ	Λ	Λ Λ Λ	I P
4	 	 	 	
3	Λ	Λ Λ	Λ Λ Λ	Λ P
4	 	 	 	

Dyktando 4

E. Stachurska Ćwiczenia do realizacji przebiegów rytmicznych, Zadanie 6/35

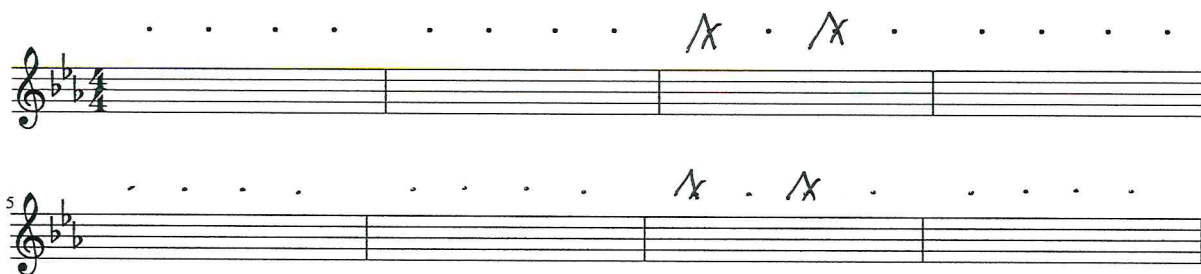
N:

Ob

Kodaly Z. *Suita „Harry Janos”*, cz. II, t. 21-28

Uczeń ma za zadanie wychwycenie i zapisanie we właściwym takcie i właściwej części taktu grupy rytmicznej

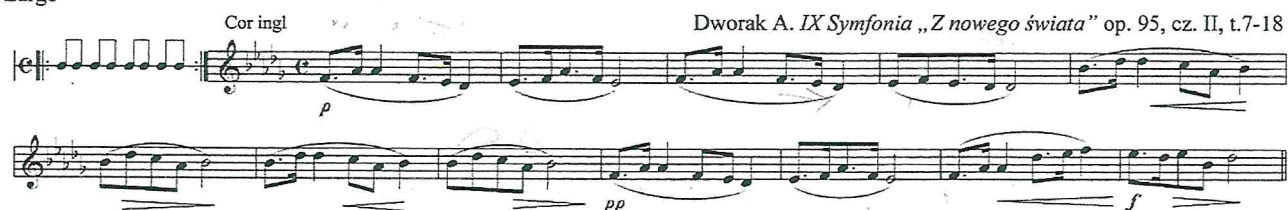
(za pomocą kropek można dla ułatwienia oznaczyć pulsy w takcie).

Dyktando 5

E. Stachurska Ćwiczenia do realizacji przebiegów rytmicznych, Zadanie 7/36

Largo

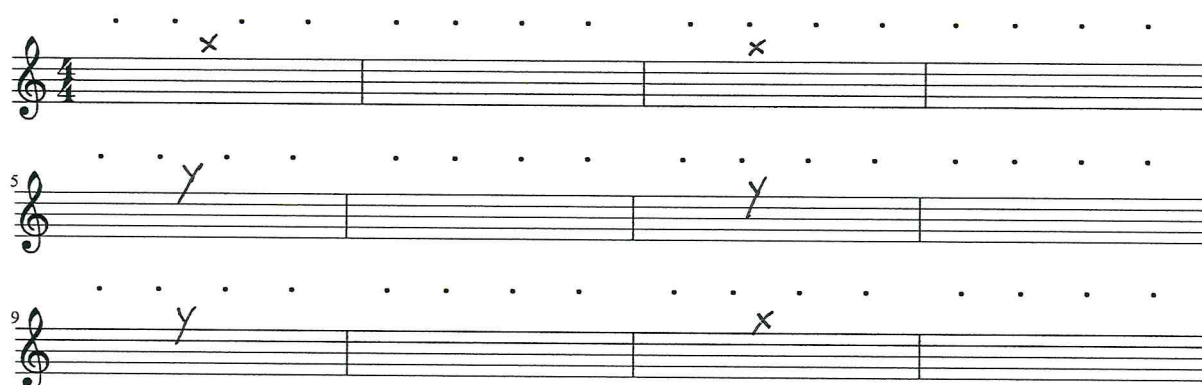
N:

Nauczyciel określa takty, z których składa się przykład muzyczny

U:

Uczeń zapisuje we właściwych taktach podane schematy rytmiczne w kolejności podanej przez nauczyciela.

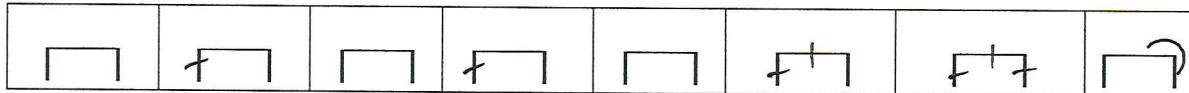
Dyktando 6

„PRZESTRZENIE WYOBRAŹNI MUZYCZNEJ”- zbiór 1 – dyktanda tonalne – 4/7

N: Nauczyciel podaje przykład cztery razy

U: **Uczeń pulsuje** i wprowadzają zmiany w oznaczeniach podstawowych adekwatnie do grup rytmicznych w ćwiczeniu.

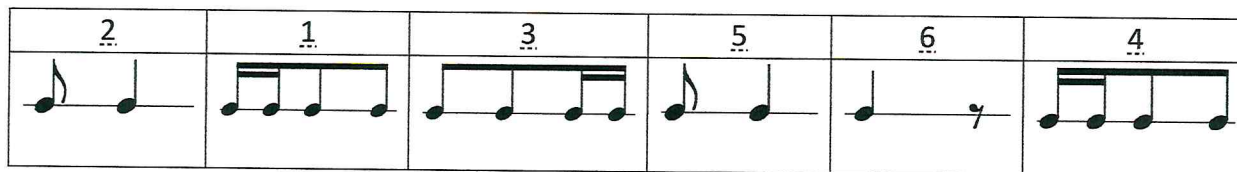
Dyktando 7

„D.E.”- kl. III - „Nie myślij, kochana”, melodia ludowa (fragment) opr. M. Ćwiklińska 162/87 (87)

N:

U: Uczeń określa prawidłową kolejność taktów

Dyktando 8

M. Ćwiklińska, M. Rogozińska - „Dyktanda elementarne” kl. III

N:

Nauczyciel podaje ćwiczenia z ostatecznym rytmicznym

a)	b)	c)
62/40 (31)	74/46 (36)	60/39 (30) klaskanie ostateczne

U:

Uczeń dokonuje wyboru. W dowolny sposób zaznacza właściwą odpowiedź

